

Մ Ա Մ Ի Ս

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Յարեհոն գինն է 150 դր. և
վեցանաս 80
Մեկ ծածուցուկը տողին 5 դր. արդև է
Մտորացուրի ցենթը կանգնի էն:
Ետորացուրի ցենթը ամեն անոցն էին
և 15ին կը պահեն:

Դուրս երբայիք լրագիրներուն ցամառ
ծախքը առնողին վրայ է:
Լրագրոյս վերաբերելու ցամառ կամ ար
և քեզ գրութիւն Երթագրին պիտի
ուղղուի. եւ առանց ցամառն ծախ
քը խրհողին վրայ է:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 9 ՅՈՒՆԻՍ

ՊՕՐՍՍՅՈՒՆ ՀԵՌԱՂԻՐԱԿԱՆ
ԼՈՒՐԵՐԸ

Մարտիկա 15 յունիս.

Յորեն միշտ նոյն: — Եղիպտոսցորեն միշտ
նոյն: — Կալպոս 125 ֆր. 27. Գանուր 25: — Մե-
տաքս և Երզնկայի թուղ: — Մուսալ 62: —
Փոխանակութիւնը 25: — Յօնատ 68. 55: —
Քօնստանդ 91 7/8:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Եւրոպական մեծ տերութեանց ժո-
ղով մը գումարուելու խօսքերն այս օրե-
րըս նորէն պարտիչ սկսած են Եւրոպայի
մէջ բաւական հաւատարմեամբ, թէ և
շատերն ալ դժուարութիւններուն ծան-
րութեանը նայելով՝ անհարին կը կար-
ծեն:

Այս ժողովը, կրէ գաղղիական լրա-
գիր մը, գանազան ծանր խնդիրներու լուծ-
մանը պիտի զբաղի. այն է չուսի խնդ-
րոյն, Ա. Ենեպիի խնդրոյն, Գարաթապի
խնդրոյն, Տանիմարքայի խնդրոյն, Եւ հաս-
տանի խնդրոյն, և այլն, և այլն:

Բայց զործը խորհելու վրայ չէ, հա-
մաձայնելու վրայ է: Ա. Երոյիչեալ խոն-
գիրներն այնպիսի հակառակ շահերու կը
դաշին, և գլխաւորապէս ժողովին ներկայ
գանազող տերութիւններն այն աստիճան
տարբար հարձիքներ, անհամաձայն դի-
տուներ և մանաւանդ հակառակ պա-
հանջումներ ունին այս խնդիրներուն վե-
րայ, որ համաձայնելին անհաւատարմ կը
թուի:

Տերութեանց ժողով գումարուելու
համար՝ հարկ է որ յառաջուց քիչ շատ
համաձայնութիւն հաստատուի մէջերին,
և առաջարկեալ լուծմանը հիմեր կամ
սկզբունքները՝ եթէ ոչ ամենէն՝ գոնե
մեծազոյն մասէն ընդունուած ըլլան:

Այս թէ ոչ՝ ժողովը վիճարանութեան
և ոչ թէ որոշման համար գումարուած
կըլլայ: Արդեւ ընտրու համար համա-
ձայնութիւն հարկ է. իսկ վիճարանու-
թիւնը թէպէտ երբեմն համաձայնութիւն
կը բերի, բայց շատ անգամ ալ չկրնար բե-
րի: մանաւանդ երբոր խնդիրը քաղաքա-
կան ծանր շահերու վրայ ըլլայ, և վիճող-
ները որ մեծ մասամբ նոյն շահերուն տէրն
են՝ միմեանցոյն դատաւորի և վճռատուի
պաշտօն ունենան: Այսպիսի պայմաննե-
րով գումարուած ժողովի մը անհար է
զործ մը կատարել՝ մինչև որ գոնի կազ-
մողները կանխաւ քիչ շատ մէջերին հա-
մաձայնած չըլլան փոխադարձ զեղու մեծ-
րով: Բայ երևութի մը այսպիսի համա-
ձայնութիւն մը չկայ եւրոպական մեծ տե-
րութեանց մէջ, և ոչ որ և է զեղման
որամարտութիւն մը կը տեսնուի: Եւ
տեւարար այս օրուան օրս տերութեանց
ժողովի մը գումարուումը ըստ մեզ՝ այնչափ
դժուար է՝ որչափ դժուար էր ասիկէջ եր-
կու կամ երեք տարի առաջ:

Ճարտի մէջ նահատակուող քարո-
զչիներու ի թիւս սրբոց գաստարգուէ:

լուսն արարողութիւնը լրա. յունիս 8 ին
օրը կատարուեցաւ. չուսի մէջ ի ներկա-
յութեան քառասուն և չորս կարգի նայե-
րու, երկու հարիւր քառասուն երեք և
պիսիպոսներու և երեք հարիւրն աւելի
քահանայներու, որոնք աշխարհիս ամեն
կողմերէն չուս հրաւիրուած էին:

Նեոեալ օրը Պապը ժողով մը ը-
ներով ի ներկայութեան վերջիչեալ և
պիսիպոսաց, ատենախօսութիւն մը ըրաւ.
որուն մէջ իր սրտին ջարդ կը յայտնէ Ս.
Աթալին աշխարհական իշխանութեանը
դէմ եղած յարձակումներուն վրայ, և
կը յորդորէ եպիսկոպոսները որ իրենց ջան-
քը կրկնապատեն այս յարձակման պատ-
ճառ տուող կարճիքներուն դէմ մտքա-
ւերու և անոնց տարածումն արգիլելու
համար:

Այս ատենախօսութեանէ ետեւ Մաթ-
թէի կարգի նալը եպիսկոպոսաց կողմէն
զրուած ուղերձ մը Պապին ներկայացուց,
որուն մէջ՝ եպիսկոպոսները մեծապէս կը
ջախին իտալիոյ եկեղեցականներուն կրած
հարստահարութեանց վրայ, և յայտա-
բարութիւն կրնն թէ աշխարհական իշ-
խանութիւնը հարկաւոր է Պապին ան-
կախութեանը: Ա. Երջապէս Ս. Աթա-
լին իրաւանց պաշտպանութեանը համար
Պապին բռնած ընթացքին հաւանութիւն
տարով, անոր դատաւարաւոր իրենց ալ
կը դատաւարան, և Պապը հաստատա-
մտութեան ու ընդդիմութեան կը քա-
ջալերեն:

Այս ուղերձին ներկայացուցին ետեւ
եպիսկոպոսները Պապին հետ ճաշ ըլլին
Ա. Կաթիկանի դրաստան մեծ սրահին մէջ:

Եւրոպական լրագիրները կը ցախին
Պապական կառավարութեան այս ընթաց-
քին վրայ որ կաթիկանի եպիսկոպոսներն
չուս գումարելու համար յառաջադնէ
ցուցըցած նորաստիկէն կը խոտորի: Եր-
կայ պարագաներուն մէջ, կրէ գաղղիա-
կան լրագիր մը, նոյն բանն որ եկեղեցա-
կան մեծ արարողութիւն մը պէտք է ըլ-
լար, քաղաքական ցոյց մը եղաւ, որ հա-
կառակ է կրօնի ճշմարտ օգտին:

Ա. Ենեպիի մէջ այս օրերս մեծ յուզ-
մունք կը տիրէ:

Մաթիկայի հոչա կաւր պատերազ-
մին տարեդարձը հրապարակական ու-
րախութեանց ցոյցերու առիթ ըլլալով,
աւարտական իշխանութեանց մեծ ահա-
ճութիւն պատճառեց, և որչափ որ ան-
կարողութիւն մը չտեսնուեցաւ ալ նե՝
բազմաթիւ ձերբախլուութիւններ կրան՝
պիսիպոսաց Բատուայի, Ա. Ելենցայի և
Թրքիկայի մէջ:

Բրուսելոյ տերութեան նորնորի եւ
րեւմտխանաց ժողովը գումարուելով՝ ու-
ղերձ մը զեղեց թագաւորին յատուկ պատ-
գամաւորութեամբ մը: Արեն թէ թա-
ղաւորը իրաւ պաղ ընդունելութիւն մը
ըրեր է պատգամաւորներուն, եւ ասիկէջ
բնականաբար կը հետեւցնեն թէ կառա-
վարութիւնը չպիտի կրնայ համաձայն քալել
նոր խորհրդարանին հետ, և հարկ պիտի ըլ-
լայ կամ խորհրդարանը նորէն լուծել կամ
կառավարութեան պաշտօնեայները փո-
խել: Այս երկու հակառակ միջոցներուն

առաջինը ժողովրդեան կը դաշին, երկրորդը
թագաւորին. բայց առաջինին գործաւոր-
ւերուն տարակցոյ չկայ:

Մէքսիկայի մէջ գաղղիական զորքերն
յաղթութեամբ յառաջ կը քալին:

Ապրիլ 29 թուով Մէքսիկայէն գր-
ուած պաշտօնական նամակ մը լուր կու-
տայ թէ 5-6000 Մէքսիկայի զորաց գունդ
մը գաղղիացուց ընթացքը խափանել ու-
ղերով՝ զարմուէր ցիրուցան եղեր է:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թղթաղբանոց բարձման վրայ երեք-
շաբթի օրը գառ յաւելուածով հրատա-
րակուած պաշտօնական յայտարարութիւ-
նը՝ ներկայ թերթիս մէջ ալ ամբողջ կը
հրատարակենք ի տեղեկութիւն մեր գա-
ւառաբնակ ազգայնոց:

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԵՏՏԵՐԵՐՈՒԹԻՒՆ ԹՂԹԱԴՐԱՄՈՑ ԲԱՐՁՄԱՆԸ ՎՐԱՅ

«Տերութեան երմտական վիճակը բար-
ւոյնու համար կառավարութեան հար-
կաւոր երեցած միջոցները՝ որոնք Մեծ Ե-
ւ պրքոսին կողմնէ վեհախառ խնդրակա-
լին ներկայացուց և Արթին կայսերական
Խաթիթի հիւմայունով վաւերանուի և
զործադրութիւնը հրամայուելէ ետեւ հը-
րատարակուած տեղեկագրին մէջ բացատ-
րուած են, հետեւեալ երեք հիմանց վը-
րայ հաստատուած էին:

«1. Բարձու մեծ թղթաղբանոց որոց
չղծաբերութիւնը թէ՛ արքունի գանձուն
և թէ՛ մանաւորաց զործաւորութեանցը
չփոթութիւն կը պատճառէ:

«2. Տերութեան գանաղան պաշառ-
նարաններուն ունեցած բաց պարտքերուն
վճարումը:

«3. Ալ վերջապէս տերութեան և
կամոյց եւ ծախուց հաշուեցուցակին հը-
րատարակումը եւ միանգամայն մեղքերն
աւելցնելու եւ ծախքերը պահեստներու
յարմար միջոցներուն գործադրութիւնը,
որպէս զի արքունի գանձուն մտիչն եւ տե-
րութեան ծախուցը (որոց մէջ են նաեւ
բաց պարտքերը վճարելէ պատճառեալ ծախ-
քերը) մէջ հաւասարակշռութիւն հաս-
տատուի:

«Թղթաղբանոց բարձմանը համար
պէտք եղածին չափ մեծաղեաց դրամ դրու-
նել անհար ըլլալով, և բաց պարտուց
վճարմանը համար ալ՝ անոնց մէկ մասը նոր
Խաթիթի հարկաւորութեան հիմ թռնելու
համար որոշեց գումարէն փոխառութիւն
մը ընել և այն փոխառութիւնէն գոյացած
ստակները տերութեան մէջ հար կղա-
ծին չափ պատրաստուելիք դրամաց վրայ
աւելցնել:

«Արած փոխառութեան զուտ ար-
դիւնքն է 3 միլիոն անգղիական լիւր, որ
110 միլիոն դրամ ընէ 1 միլիոն 100 հազար
քրակ կրնէ:

«Թղթաղբանոցը տերութեան ա-
մեն երկիրներուն մէջ շղթարելու համար
յառաջագոյն եղած որոշման մը վրայ գա-
ւառներէն ուզուած 300 հազար քրակի
գումարը՝ որուն մեծ մասը արդէն ստուղը
մտած է, ներքին փոխառութեան դար-
ձնելով, և 100 հազար քրակի գումար
մ'ալ տերութեան պաշտօնատարներէն
փոխ աւելելով 400 հազար քրակ կը դո-
յանայ:

«Այս երկու միջոցներով՝ գոյացած
մեծաղեաց դրամաց գումարը որ 1 միլիոն 500
հազար քրակի կը համարի, և նոր Խաթիթի
Ղեկավարները՝ որ արդէն գնումաւորներուն
պէս սարին հարկերն 6 տոկոս և հարկա-
լին երկու գլխավար ունին 100 դր-
ու ընէ Մեծիոյն ոսկի արուելու պայ-
մանաւ, թղթաղբանոց և ուրիշ բաց
պարտքերուն վճարմանը պիտի ծառայեն:

«Բայ որում՝ թղթաղբանոց ամենափո-
քոր մասը շղթարելութեան մէջ թողուելու
ըլլայնէ՝ առաւարական զործողութեանց վը-
րայ իր ազդեցութիւնը կը շարունակէ, այս
պատճառաւ բացարձակապէս անհրաժեշտ

բաց պարտքերուն մէկ մասը ամբողջ մե-
ծաղեաց դրամով պիտի վճարուի, հարկա-
բար պարտքերը վճարելու համար պէտք
կըլլայ վեր յիշուած կերպով Քօնստանդ-
ներ ալ աւելցնել պատրաստեալ մեծաղ-
եաց դրամաց վրայ, որպէս զի հաստատուող
որոշման համաձայն կարելի ըլլայ թղթաղբ-
անոց բոլորովին վերցնել և բացպա բա-
քերը վճարել:

«Կաթիկանի հրատարակութեան
տեսնուեցաւ որ թղթաղբանոց գումարը
2 միլիոն քրակի կը համարի:

«Իսկ բաց պարտքերուն գումարը
թէպէտ և 2 միլիոն քրակ հաշուած էր,
եղբէն եղած մանրակող քնուութիւննե-
րով 300 հազար քրակ պահեստեաց, և իրա-
ւունք կայ խորհելու թէ այս պարտքը ու-
րուն քնուութիւնն ու կարգադրութիւնը
կը շարունակուի, վճարուելու ժամանակը
աւելի պիտի պահուի:

«Թղթաղբանոց ամբողջ բարձումը
երմտական որ և է բարեկարգութեան
խարխիս, և մանաւորաց իրարու հետ ու-
նեցած տուրեւառութիւններուն հար ե-
ղած զիւրութիւնները մատակարարելու
հիմն ըլլալով, ըստ որում՝ ամեն կերպ իր-
ութիւն և կատարելալ կանոնադրու-
թիւն մը պիտի յառաջ գայ ասիկէջ թէ՛
պարտուց վճարման և թէ՛ ելու մտիչ ընդ-
հանուր վարչութեան համար, ուստի ու-
րոշուեցաւ որ ամեն բանէ առաջ թղթա-
ղբանոց բարձմանը ձեռք բարձուի, և այս
բարձումը ամբողջ և խիստ քիչ ժամանակի
մէջ ըլլայ:

«Թղթաղբանոց տերութեան տե-
սակ մը սրտաքն է: Բայց մեծաղեաց դը-
րամաց յարաբերական դնոյն նայելով, եր-
բէջ անոնց հաւասար գին ունեցած չէ-
հանուած ստեղծ, և յայտնի է թէ ու-
րիշ երկիրներու մէջ թղթաղբանոց ստի-
պողական հարկի ներքեւ՝ կատարուած է
կառաւորած ժամանակը: Սակայն կայ-
սերական կառավարութիւնը կարգադրու-
թեան ուրիշ ձեւ մը ընտրեց, որ ձեռք
առնուած միջոցներուն ազդեցութեամբ
ամենէն շահաւորն է հատարակութեան:

զարին մանուկները Կարգուանի սեն փոքրիկ քաղաքի մը մէջ բողոքականները երեք չորս դպրոց կուսենան, որոց մէկուն մէջ 65-70 տղայք, երկրորդին մէջ 55-60 տղայք, երրորդին մէջ 30-35 տղայք և չորրորդին մէջ 16 օրիորդք կը գաստիարակուին, ամենն ալ հայոց դաւակները:

Եւս տղայքը լուսաւորական են թէ բողոքական: Եթէ լուսաւորական են, սովթե և նախատինք չէ՞ առաջնորդին որ իր բարոյական խնամոցը յանձնուած հօտը գաստիարակութեան միջոցներէ զուրկ թողով: այլակրօնից դիմելու կը պարտաւորէ: Իսկ եթէ բողոքական են, դարձեալ սովթե և նախատինք չէ՞ առաջնորդին, որ իր սակաւաթիւ հօտը չկրնայ շահելով կորսնցուցներ է:

Կամահայեր կը հաստատուին թէ իրենց դպրոցին մէջ ամենը հինգ վեց երիտասարդներ կան որոնք Եւրոպացի բողոքական վաճառականի մը շինել տուած ժողովարանը կը յաճախեն, բայց միանգամայն հայոց եկեղեցին ալ կերթան, որով յայտնի չէ եղեր իրօք բողոքական ըլլալնին, այլ կարծելի:

Տեսնելով թէ սրբազան Եւրոպացի հայրը Կարգուանի համար ալ նոյնը պիտի կրնայ ըսել տալ:

Եւ այժմ մեք իրեն համար բրած մեղադրանքներն իրաւաբան ճանաչողով հաստատ կը բռնենք, մինչև որ վերջինչեալ տեղեկութիւններուն սուտ կամ սնհինն ըլլալը կարենայ հաստատուիլ անխտելի ապացոյցներով:

Ս. Փրկչե աղբային հիւանդանոցը Ղարաթիոյ շտապ ծամբուն վայր բաւական ընդարձակ դեղան (արսա) մը ունի որ կրնայ մեծ եկամուտ բերել իրեն՝ եթէ վրան չէր մը շինուի:

Գոհութեամբ կրնանք որ խել մը բարեկեր աղբայինք այս գովելի խորհուրդին ի գործ դնելու կը ջանան, և ըստ ստանուտ նայելով Օտտիկն օրերը մայրաքաղաքին զանազան թաղերէն հաւաքուած 70-80 հազար դուրուշի չափ դրամները, Բարեգործական ընկերութեան քով եղած 25-30 հազար դուրուշի չափ ստակը, նոյնպէս սնցեալ տարի Սահմանադրութեան տարեգրքի աւթիւրը հաւաքուած 10 հազար դուրուշի չափ դրամը, և Ներսիսի նորոգութեան համար յարբուսուտ շնորհուած գումարին մնացորդը և այլն այս օգտակար նպատակին ծառայելը կաշնտարին:

Ըստից վայր բերելու թեման օրով կը փութանք աւելցնելու 25 հազար դուրուշի առատածեան նուէր մ'ալ որ մեծապատիւ և ազգասէր Յովհաննէս տարյն Սաւալանեան այս օրերս շնորհեց ի նըպատակ նայն շինութեան: Եւս գումարն ալ անորոջ աւանդ կը մնայ խնամակալ տիկինաց ընկերութեան անդամ սպիտակահիւր Երամեան Կարո Տիկնոջ քով:

Սաւալանեան Յովհաննէս ապալին ըրած առատածեան շնորհը մեծ և յայտնի ապացոյց մ'է իւր ազգասիրութեանն ու ողորմածութեանը, և կը յուսանք որ իր արեւն օրինակին հետեւող ուրիշ բարեարտներ ալ երկնով ազգային հիւանդանոցին վիճակը ազգահոյսը մեծ եկամուտի մը պատրաստութեանը ձեռք կը վարեն: Եւստարակոյ ենք որ այսպիսի արդիւնաւետ ձեռնարկութիւն մը ջերմ համակրութիւն և հետեւարար առատ ձեռնարկութիւն կը դանտ ամեն բարեկեր աղբայիններէ:

Հետեւեալ նամակը մեր արդոյ բաժնորդներէն մէկը զրիած է հրատարակելու խնդրանքը:

Արդոյ խմբագիր Մասիս լրագրոյ. Բանի մը ծանօթ յոյններէ կը լսենք որ Արգային հիւանդանոցի Մամարանը 2000 դրամէ:

Արսեն թէ 500,000 դուրուշի ծախքով օրեւան (օրէկ) մը կրնայ շինուիլ ճան՝ տակը ճաշարանով (ըստանդա), արձաբանով եւ այլն, եւ տարին 100,000 դուրուշին աւելի եկամուտ բերել:

կանամակամով քանի մը յոյներու վարձու պիտի տրուի եղեր. սակայն անհաւատալի կը թուի մեզ քէ չիւանդանոցի ազգասէր շնորհարարներ արգայիններէի գործի մը ձեռնարկուիլ ըլլան: Չկրնար ըլլալ արգաւանակներու մագլուխ ձեռք բերուելով յիշեալ Մամարանը բացուիլու անկէ ետեւ չան ալ չիւանդանոցի խնամակալ պիտոյիցը գործածուի: Ըստ մեզ արձանը գործ մը վերեւնար, քանզի ամեն հայ Աղբային հիւանդանոցի մէջ պատասպարեալ դժբաղդ համարեալ վրայ մեծ գումար և կարեկցութիւն ունի:

Մամ եւ այլն
Կ. Պոլիս Բաժնորդ լրագրոյ
Դոյնիս 1862. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ. Գ.

Ս. Փրկչե հիւանդանոցէն լուր կուտան մեզ թէ անուուէի խնամակալ տիկինաց խորհրդով հիւանդանոցին մէջ պատասպարեալ բոլոր տղայքը պատուաւ տուեր են: Կամակով յիշեալ խոջախ մանկուէրը ծագիլ մահարել և տարախոխիկ հիւանդութեան վտանգներէն ապահով ցած են:

Աղբային Սահմանադրութեան երկրորդ սարեգրքը տունելու համար վաճառուած տունակներէն 12 570 դուրուշ եկամուտ գոյցած, և 11 570 դուրուշ ծախք եղած ըլլալով, տունակներու թիւն հանդիսադրուելով՝ եկամուտէն աւելցած 1000 դուրուշը Պարտաբարանը զբերեն հիւանդանոցի անուուէին տրուելու համար:

Հետեւեալ նամակը Ինճիկայէն արդոյ ճանապարհորդ մը կը գրէ մեզ:

« Մեծարոյ խմբագրապետ Մասիս պատուական լրագրոյ:

« Չերք աղբայինութեան և ուրիշ աղբորուտ լրագրոց հրատարակութեան ցո մէջ յաճախ գաւառարանի աղբայինց վիճակին վայր տեղեկութիւններ կարգաւորով, կը փութայ և մեր նուատուութիւնն իւր փոքր ճանապարհորդութեան միջոցին Եւրոպիայի քանի քաղաքներու հայապետաց մէջ այս օրերս անցած անցերը հարողել ձերք աղբայինութեան, վտանգ ըլլալով որ շնորհ կրնէք ձեր պատուական լրագրոյն մէջ տեղի մը շնորհել ի լու աղբայինց:

« Աղբի ամոց մէջ Պոլսէն բաժնուելով մայիս ամսու 15ին հասանք ի Իւստուրա քաղաք, Չեմ գանար, արդոյ տէր, պատուել այս տեղ սոյն քաղաքի երեքհարիւր չափ աղքատիկ հայապետաց քարաշէն մեծակառուց եկեղեցւոյ մը մասին ըրած ջանքերին, որն որ եթէ Տէր ի կատար հասուցէ, Օմիւրանցի եկեղեցւոյն երկրորդը պիտի համարուի. բայց ի՞նչ օգուտ, տեղեցի հայապետներէ չաւրագրիւն անձ մը ի բնէ աղբին տաւաղանոցը հետ ոխ ունենալով և ուրիշ միջոցաւ մը չկրնայ վեճ տունելու պատճառաւ՝ տեղեցի Միւսթիքը գրեթէ է կամ աղբէն 100 իրա սակ ստանել կամ նոյն շքեղ եկեղեցին հիմարել ընել. բայց ինչպէս որ Արիկից նախախնամական գլխութիւնը երեքմն շուտով վեճ խնդիր կը ըլլայ, հասցոյ իւր բարեկութեան շնորհ այս ազգասեաց մարդուն գլխուն, որն որ ցարք կ'ապատ Ինճիկոյ բանսին մէջ վաճառ յիշեալ քաղաքի հարողիք չկրնայ տակալով սոյն ամբողջութեան, իրենց Եւրոպայի գերատարու Տ. Մարտի Արքեպիսկոպոս հօր գլխով հրաւիրելին զինքը սոյն կարեկիր վերջը բուժելու պէտք եղած գարնաններն հայեպետել, որն որ խիոյն գալով յիշեալ քաղաքը և Ինճիկոյ կուսակալին հետ թղթակցելով, յուրախութիւն նոյն խոջախաց, նոյն աւերաւ Միւսթիքը հրաժարել տալ տուաւ և անոր արքանեակի այն գրքի աղբատեանց ալ բանտարկել տուաւ, որով խոջախը սուգերն յուրախութիւն փութուեցաւ ու բեղարմին շարախով յիշեալ Ս. Շօր կենցաղ համար բարեկարգութեան խնդիր լու Սրկիքը:

« Ինչից բարդաւորութիւն ունեցանք Արթին Արքեպիսկոպոս հետ Արթինս ուղեկից ըլլալու և յիշուիլ արդոյ տէր:

այս մասին բարեբողջ կը համարին զիս. վաճառ զի երբ մտնեցանք յիշեալ քաղաքին, տէր սոյն վեճակալ կուսակալը իւր սակեալ երկրորդ շքեղ դարձարած դէմ դրեցաւ էր ի պատիւ. մերադեմաւ տուաւ գումար ալ խուճի լու մը զիմաւ որեւից քաղաք ներմուծին, ուսկեց երեք օր վերջը Արթին վեճակալին հայեկերթի հրաւիրելը ի Սրբազան հայրն ի փոռ օգտուելը, ուր ներկայ էին Տիւրքաց, Հայոց և Յուսայ աւազանիք. և սակայն այս տեղ առաջարկեց Արքեպիսկոպոս հայրն հոս գտնուած հայապետաց բարեկարգութեանը խնամ տակալելու և խնայուց իւր դարսեան գլխու որ պատճառն որ աղբայինց մէջ ծախած զբուտութիւններն են, որով նարին վեճակալութիւնը շատ մարդասիրական գութելը ցուցնելէ զինի՞ հրաման տուաւ որ ընդհանուր ժողով մը կազմեն և այս դժուարութեանց բուն պատճառը գտնելով իրեն յանձնեն, որով հետեւեալ օրը Արքեպիսկոպոս հայրն հարկին չափ պատուաւոր անձինք հաւաքելով ի վարձատուուն սխեց լու մը որոնելով գտնել նոյն խոջախ վեճակաց բուն իսկ պատճառը և յանձնել Օմիւրանցի Արքեպիսկոպոսին և Օմիւրանցի Արքեպիսկոպոսին արդեւորութեանը ներկայ էին սոյն ժողովոյն Ա. սեմ. Առաւիտային կողմանէ. և այնուհետեւ ալ վերտոյն թէ իշխան և թէ հողատրուտ Սահմանադրութեան կանոնին համաձայն գաղտնի քուտարկութեամբ ընտրելու և մինչև ցարք որ դպրոցի մէջ աղբի և մանչ խաան կը կարգաւորին, ուրիշ վայր մը որոտուեցաւ աղբայինց՝ զսո դատարարակի հովանաւորութեան ներքէ:

« Այնուչա, արդոյ տէր, սոյն բարեկարգական նշոյններն ապագային մեծ յոյս պիտի տան և ուրիշ երեւելի քաղաքաց ալ ուսումնասիրական եռանդը պիտի բորբոքի: Ար խորեմ, արդոյ խմբագիր, որ սոյն նամակն որչափ ալ երկար է՝ ձեր լրագրին հիւրասէր անկիւններուն մէջ ընդունիք, որպէս զի ևս քան զիս սոյն եռանդը բոլորքի Արքեպիսկոպոսին հայ սերնդոյ սրտին մէջ:

« Մամ եւ այլն,
1862 մայիս 25 ճանապարհորդ ունի
Ինճիկա

Ինճիկի Արքեպիսկոպոս իր վերջին 676 թրուով Հայկէսէն գրուած նամակ մը հրատարակած է, որուն մէջ հետեւեալ արխուր տողերը կը կարդանք:

« Պարսիստանէն գաղթեալ Հայոցմէ, Պարսիստան ազիւ գերդաստանին վերաբերեալ պարսն Յակոբճապը՝ տանով վաճառականութեամբ պանդխտութեան մէջ գտնուելով, չէ կրցել իւր Յարութիւն որդւոյն բարոյական կրթութեամբ վրայ հոգ տանել. անոր համար անտակ երիտասարդ մը կ'ազգէ երեւելու վտանգն ոչ միայն իւր հօրը բարձրադասար ստացուած քր' ալ եւ անոր յարգը և համարումը կը կորսնցնէր. և այս պատճառաւ հօրը երեսն ինասով իւր քուտայն շնորհիւր նորէն առեւտրական գործոց մէջ կը մտնէ, բայց ի՞նչ չան, որ քիչ ատենէն իւր սովորական շուտարկութեամբ ամեն բան ծախելով, վերջապէս 12 տարի յառաջ մեծագումար պարտուց ներքեւ կը մնայ եւ կը մտնուի մար, իւր պարտատէրանց ձեռքէն ազատելու իրաւացի պատճառ մը չունենալով կը փախչի եւ ժամանակ մը ետեւ սիմնակալութեամբ վարդապետ կը ձեռնարկուի: Եւ այս ալ հերիք համարելով, Սոյ Աթոքը կը թաքայ, միասին Արքեպիսկոպոս կը խորէ ու նուիրակութեան կոնդակ մը կ'առնէ ձեռքէն՝ Աթոքոյն որդուութիւն ժողովու պատրուակաւ, բայց յարմանէ արձաթապատ ալ մի յինի կուտայ ու Վաստարին աջն է ընելով կիցայ խեղճ ու ասիկ ժողովուրդին մէջ, եւ կրկին վաճառ միջոցիւ Հայկէսէն քուտարկութեամբ կը վաճառուի: Եւ այս երկեւեկութիւնը պիտի շարունակէր եթէ Պարսիստանը քարապատի առաջնորդին շնորհիւր վաճառուած չըլլար նոյն մայրաքաղաքին. ուսկեց շունչը ասոյն Հայկէս տուաւ: Եւ կրնանք թէ 500 հազար դուրուշին աւելի եղեր հաւաքածը, բայց դարմանալին այն է որ, 4-5 տարիէ ի վեր Սոյն աթոքէն զրկուած նուիրակ մի պարտատէր մարի մըն է որ Հայկէս մէջ կը գտնուի, վարդապետը դրամ կը մտնէ ու համարող աղբային մը կը սիրահարի, և զիս Սոյն

Արքեպիսկոպոս հետաքրքիր ըլլալու հոգ չտանիր, բայց Հայկէսը Հայոց մեծարոյ Աղբայինք այս գաղթականութեան չկրնայ խմբակրել, ինքնին տեղական կուսակալութեան կը դիմէ և հաշիւ կը պահանջէ այս վարդապետ կուտած անձէն Արթին Պարսից հարստակ ըլլալը հաստատուելու հետեւ, ինչպէս կուտակը կը խորթ քաղաքին կը ըլլայ: Երբ մեր բարեպաշտ Աղբայինք իւր ձեռնարկութեան հետեւանք կը տեսնէ, անմիջապէս կ'իմացնէ Սոյ սրբապետին: Արքեպիսկոպոս կը փութայ գրելու Հայկէս կուսակալին, ինչոքիւրով որ յառաջմանէ պարտու Յարութիւն, քիչ մը ետքը Գեորգ վարդապետ և Իսկակ Յարութիւն երդացր նոր փեսայն Աթոքը յուրապէս պաշտօնական պակտուութեամբ:

« Երբ աղբայինք այս նամակը կուտակալին մատուցանելով երբոր անոր գործածութիւնը կը խնդրէր, Արթին վեճակալինը այսպէս պատասխանեց. « Չեմ կրնար յարգել սոյնպիսի անխնամ անձի մը նամակը, որ այս սրկային Պարսից հարստակ ըլլալը եւ շատ մարդոց գրամը հանրապետիկ անտակութեամբ վաճառող մը ըլլալը զիմանալէ ետեւ՝ վարդապետը բերէ և երբեւ տարինելով իւր հաւատարմութիւնը հաստատող մարդան մը՝ նուիրակութեան յարգարկ է: Գարձեալ իւր նամակը յարգելու ուղիով խնդրած ի գործ դնել ըստմանէ ալ, կարողութիւն չունիմ ընելու: Վարդապետը Պարսից հարստակ է և գաղտնաբար մի է նէ՞ թող ինք դայ, դատ վարէ հետս, կըսէ, և ըսածն ալ օրինաւոր է »:

« Արաւիտային այս յանդիմանական պատասխանը՝ մեր Աղբայինք իսկոյն խնայուց Սոյ Արքեպիսկոպոս, յորդորելով զինքը որ աշխատի Բարձրագոյն Գոնէն հրամանագիր մի հանել տալու. և այս կերպիւր դուցէ կարելի ըլլայ Աթոքին համար ժողովուած գրամը (որ ինչպէս վերը ըսինք 500 հազարէն աւելի կը կարծուի) Յարութիւն երդորը ձեռքէն կըրգուի: »

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Օրոտուախառ Ինճիկայի բարեկարգութեան տարածման շնորհիւր Ա. սեմայ հայոց երեւելիներէն Խոջախ Ս. Գեորգ աղբային, Եւրոպացի Ս. Մարտիոս աղբային և Պիթիկեան Սահակ աղբային ի վարձատրութիւն իրենց հաստատութիւն անձուէր ծառայութեանցը:

« Ներսիսի Հալափոս լրագրողը Բիւլեք Սուլթանի փաշայ թախ հրկեղեաններուն համար շնորհուած գրամական նպատակներու ցանկ մը հրատարակած է, որմէ կը տեսնուի թէ բարձրապատիւ Մայր թագուհին և կայսերական ընտանիքը 500 քակ շնորհք են: Երբունի պարտան պաշտօնատարներն ալ այս օրինակին հետեւելով՝ բաւական մեծ գումար մ'ալ անոնք նու իրեն են: Եւս նուեղներուն գումարը 35 զնուորականներու ընտանեացը բաժնուել են, զորոց ստանելը յիշեալ հրեքէն շարակ կըսած են:

« Երբունի վառ օգտակար Տառեան վեճակալը Պոլսու պէ՛ յը չըրեքարթի օրը Մարտիկայի գաղցիական շրեխաւով մարաքաղաքէս մեկնեցաւ Փարիզ և Ինտուրա ճանապարհորդելու գիտաւորութեամբ:

« Արցիկոյ շքանակի (Պէ յողուի և Ղարաթիոյ) քաղաքապետական խորհուրդն այս շարթու յատուկ յայտարարութեամբ մը արգիլեց Խոջախ խանի մէջ և շքանակները գումարուելու և դրամապիտութեան գործողութիւններ կատարելը: Աւստի ով որ այսուհետ վերջ յիշեալ խանին կամ Ղարաթիոյ փողոցներուն մէջ Պոլսու գործողութիւններ կատարէ, անմիջապէս պիտի բռնուի և ըստ օրինաց պատժուի:

« Մայրաքաղաքին Գոնայ Արցիկան թիւ լրագրին հետեւեալ կը պատմէ: Բիրիկոս (Պիւրեղ) անուն կրօնաւոր մը որ ծամանակաւ Ս. Կատուածանի Բնձայան եկեղեցւոյն մէջ պաշտօն կը վարէր և ետքը իր վարուցը համար հոնկէ

Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

Այս խաբեբան քովը 8 տարեկան տղայ մը ունեւր... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

Այս խաբեբան թիւները թափախելով... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

Թեւեալ տեղերում սնուցանող մետաքսագործներուն որդերը... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

ՇԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

Գուրուէշմէ նաւամատչելին սը կողմէ ծովերեայ երկրորդ գետինը ծախուէ... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

Այն շտակ ճամբան հապարակելու հարիւր եօթանասուն և հինգ կանգուն գետին մը կայ ծախու... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

ՄԱՍԻՍ (ԹԱՆՏԱՊԹԻՒՆ) ԴԵՂ

Այս դեղը վառելիք է որ փոքր գործերի մը մէջ լեցունելով պէտք է փշել սենեկին այն ամէն կողմերը... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆՆԱԿ

Գասախօսութիւն առևտրական ուսմանը, այսինքն կրկնապատկուած, առևտրական թուարանութիւն և նախկազմութիւն... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

Այս դասը չափաւոր ամսական մը կապուած են, և ուղղորդ կրնայ առանց անհաճութեան ներկայանալ յանձնարարական գրասենեակը... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

Օճապան տեսակ աճանք թուրքականներ կը ծախուի Ղալաթի թիւ 17 Դաշեր փողոցը... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

ՄԱՍԻՍ ԿՈՏԵՏՈՐ (ՆԱՍՏԱՐ) ՄԵԿԵՆ Ի ՄԵԿԵ ԲՅԵՇԱՆ ԴՈՒ ԴԵՂ ՄԸ

Այս հրաշագործ դեղին գործածութիւնը դիւրին և բժշկութիւնը դարձնում է փանի մը շարաթ յառաջ փորձի համար գործածուելիք օրինակներով... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

Այս դեղին մէկ մասին գինն է 20 դրոշմ և ծախուած տեղին փարպուզ գրասենեակը... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

ՉԿԱՆ Ի ԴԿ

ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ԱՆՈՒՇԱՆԱՄ

Գաղղիացի Տօթթօր Օթիէ բժիշկին և Եփրէ գեղագործին պատրաստածը, որուն մէջ ձուկի հոտ և համամենեքն չկայ... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

Այս քաղցր շաքարն անգամ մը կէլի շաքար օրերը մի որ կողք կրնայ ստուգարքովի, 4 Պիս Զինիլի խանը քաղցր պատրաստելիք... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

Իճուր. Յօնանեա ապա Մազուտեան. Եփրատ. Շապուր ապա Արիստեան. ԱՆՐԻԱՆՈՒՊՈՒՍ. Մանուէր Սաքիաս ապա Կալուստեան... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

ԿԱՐԵ. Կարապետ պատուելի Զարարեան. ԳՐՈՍԱ. Կարապետ ապա Էսկիշիհիբիեան... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

ՆԻԿՈՍԻՅԱՆ. Պ. Տ. Մուրատեան. ԹԵՐԵՍԱՆ. Պ. Դ. Մալուպիեան. ԿԱՆ. Պ. Մկրտիչ Տ. Աստուեան. ԽԱՐԵՐԻ. Պ. Գեորգ ճամբարեան. ԵՐԵՎԱՆ. Ընթերցասիրաց Թանգարան: ԱՍՏԱՐԱՐ. Մանուէր Յակոբ ապա Տ. Գրիգորեան... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

Ուրիշ քաղցրներէ ստորագրուի ուղղութեամբ այս տեղերէն մէկու մէկ կրնան քրակցիլ... Վերջապահ երբ... Վերջապահ երբ...

Ա. Ռ. Ե. Ի. Տ. Ր. Ա. Կ. Ա. Ն.

Table with 7 columns: Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳՆԻՆԻՍ, ԳՆԻՆԻՍ, ԳՆԻՆԻՍ, ԳՆԻՆԻՍ, ԳՆԻՆԻՍ, ԳՆԻՆԻՍ. Rows include Գրաստան, Գրաստան, Գրաստան, Գրաստան, Գրաստան, Գրաստան, Գրաստան.

ՓՈՒՍԱՆԿՈՒԹԵԱՆՅՑ (Գ. ԱՍ ՊԵՏ) ԳԻՆՆ

Table with 2 columns: ԳՆԻՆԻՍ, ԳՆԻՆԻՍ. Rows include Գրաստան, Գրաստան, Գրաստան, Գրաստան.

Ա. Ր. Ս. Ի. Ք.

Table with 2 columns: ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ ԳՆԻՆԻՍ, ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ ԳՆԻՆԻՍ. Rows include Գրաստան, Գրաստան, Գրաստան, Գրաստան.

ՄԵՏԱՔԱ

Table with 2 columns: ԳՆԻՆԻՍ, ԳՆԻՆԻՍ. Rows include Գրաստան, Գրաստան, Գրաստան, Գրաստան.

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

Table with 2 columns: ԳՆԻՆԻՍ, ԳՆԻՆԻՍ. Rows include Գրաստան, Գրաստան, Գրաստան, Գրաստան.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

Table with 2 columns: ԳՆԻՆԻՍ, ԳՆԻՆԻՍ. Rows include Գրաստան, Գրաստան, Գրաստան, Գրաստան.

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՈՑ

Կ. ՊՈԼԻՍ ԶԵՆԵԼԻ ԽԱՆ